I J R S S I S,Spl Issue (IV), March-2022 :182-184
A Double-Blind Peer Reviewed Journal
OPEN ACCES
e-ISSN 2347 – 8268 & 2347-8209 (P)
Original Article
INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCHES IN SOCIAL SCIENCE AND INFORMATION STUDIES
© VMS RESEARCH FOUNDATIONwww.ijrssis.in

२१व्या ातकातील स्त्री पुढील आव्हाने

प्रा. डॉ. वनिता य.वंजारी
गृहशास्त्र विभाग प्रमुख
श्री शिवाजी कला, वानिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, राजुरा
Corresponding Author:-vrbarai11@gmail.com

Communicated :20.02.2022 | Revision : 15.03.2022 Accepted :25.03.2022 | Published: 01.04.2022

सारांश :

आजच्या स्त्री पुढे जुन्या काळातील स्त्रियां पेक्ष ाफार मोठा संघ ा उभा ठाकलेला आहे. काळानुरूप प्रश्नाचे स्वरूप बदलेले आहे. हे आव्हान तीकसे स्विकारतेहे तिने प्राप्त केलेले शिक्षण, संस्कार, व्यवसाय, वैचारिक, भावनिक व आर्थिक स्वावलंबन यावर अवलंबून असते. महिलांच्या सक्षमीकरणासाठी ाासणस्तरावर कुठले प्रयत्न केले जातात आणि त्या प्रयत्नांच्या मदतीने स्वत:ची आव्हाने कसे सोडवील आणि जीवनात यश मिळवू ाकतील हे महत्वाचे आहे.

महत्वाचे ाब्द :–स्त्री, संघ ा, जीवन, शिक्षण, दुर्गा, सरकार.

प्रस्तावना :–

नारीविश्वासमोरप्राचीनकाळापासूनप्रत्येक युगातनवनवीनआव्हानेउभीराहीलेलीआहेत. परंतुस्त्रीनेसहनशीलता,चिकाटी, क टाळूपण व आपल्याबुध्दीचातुर्यानेसामाजीक, आर्थीक, कौटुंबिकअशासर्वचआव्हानांनासमोरजाऊनत्यावरमातकेलीआहे. आजस्त्रीनेकेवळपुरू ाांचीबरोबरीचकेलीनाहीतरअनेक क्षेत्राततीपुरू ाांपेक्षावरचढझालेलीआहे. आज २१व्या ातकातसुध्दातिच्यासमोरबरीचआव्हानेउभीआहेत. या पैकीआर्थीकआव्हानांनीरौद्र रूप धारणकेलेलेआहे. या आव्हानासमोरतीदुर्गाबनूनउभीराहीलेलीआहे.

स्त्री जीवन व ौक्षणीकपैलू:–

२१व्या ातकातज्ञानाचास्फोटझालेलाआहे.स्त्रीच्या ौक्षणीकजीवनातसुध्दाआमुलाग्रबदलझालेलाआहे. ाहरीभागाबरोबरचग्रामीनभागातहीस्त्रयांच्याजीवनातचांगलेच परिवर्तन घडूनआलेलेआहे.शिक्षणाशिवाय तरणोपाय नाहीहामंत्ररोमारोमातभिणलाआहे. शिक्षणाच्यासोयीसवलतीसरकारणेउपलब्ध करून दिल्याआहे. त्याचाफायदास्त्रीयाआपआपल्या क्षमतेप्रमाणे घेतआहे. त्यामुळेसुशिक्षीतस्त्रियांची संख्या वाढत आहे. त्यांनाअसेवाटणेस्वाभावीकचआहेकीआपणआपल्यापायावरउभे राहावे, आर्थिकदृ टया सक्षमव्हावे. या इच्छेलापूरककारणम्हणजेदिवसेंदिवसमहागाईचाआलेख चढतचआहे. अमर्यादगरजांनाआतावेसण घालणेगरजेचेआहे. पणत्यालाही एक सीमाआहे. जीवनावश्यक गरजाभागवणेक्रमप्राप्तचआहे. त्यामुळे घेतलेल्याशिक्षणाचाउपयोग करून आपलेउत्पन्न वाढवावे व गरजांशीमेळ घालूनआर्थिकप्रश्नसोडविण्याचाविचारस्त्रीयांच्यामनात रूजलेलाआहे. अशाआर्थिकआव्हानांनातोंड देण्यासाठी एखादाव्यवसाय किंवाआपल्याक्षमतेप्रमाणे

एखादीनोकरीमिळविण्याचाप्रयत्नस्त्रियाकरितअसल्साचेदिसत आहे.

महिलाआणि स्पर्धा युक्तपरिस्थिती:–

पूर्वीप्रमाणेआतास्त्रीनेनोकरीकरावी यातकुणालाचवावगेवाटतनाही. पण या महत्वाकांक्षीसुशिक्षीतमहिलासमोरतीव्र स्पर्धेचेआव्हानउभेआहे. या आव्हानावरमातकरणेकठीणजरीअसलेतरीअशक्य नाही. सर्वप्रथम स्पर्धेतटिकण्यासाठीस्वत:चाव्यक्तीमत्वविकास घडवूनआणावालागेल. ‘ वाचालतरवाचाल’ हामंत्रउपयोगातआणावालागेल. इंटरनेटच्यामाध्यमातूनआवश्यक ज्ञानसंपादनकरावेलागेल. ुध्द भा ा, शुध्द उच्चारण, आक किसंवाद ैलीआत्मसातकरणेगरजेचेआहे. स्पर्धापरिक्षेचीतयारीकरणेगरजेचेआहे. वरीलगो टीआत्मसातकेल्यावरचछाननोकरीचीआशाठेवणेवास तविकचआहे, तसेचनोकरीमिळविण्याच्या दृ टीनेबरीचशीअनुकूलताप्राप्तहोईल.

स्त्रीआणि अध्यापण क्षेत्रातीलआव्हान:–

स्त्रियांच्या दृ टीने अध्यापनहेअधिकसुविधापूर्ण व सुसंगतआहे. पण या क्षेत्रातनोकरीच्याबाबतीतअत्यंतनिराश्या जनकचित्रदिसून येतआहे. प्राथमिक ााळेच्याशिक्षकापासूनतरमहाविद्यालयीनप्राध्यापकाच्यापदासा ठीलाखो रूपयाचेडोनेशनमागण्यात येतआहे. अशीओरडसर्वत्रसुरू आहे.‘डोनेशन’ हा ाब्दकितीगोंडसआहे .डोनेशनदेणा–या दानवीरांनाकाय म्हणावे? पालककेवळमुलांसाठीछातीवरदगडठेवूनविचार करू ाकतोपरंतुमुलींसाठी? अपवादात्मक कुणी मुलगा, मुलगीसमानतेचापुजारीसापडेल. अविवाहीत युवतीसाठीतरहेफारमोठेआव्हानआहे. शिक्षण ोत्रातीलदारेनोकरीचीदारेत्यांच्यासाठी खजिन्याच्यादारापेक्षाहीअधिकभक्क्मझालीआहेत. पण या डोनेशन रूपीराक्षसासकोण घालेलपायबंद?

सरकारी क्षेत्राततहाप्रकारनसल्यासारखाचआहे. म्हणून युवतींचे लक्ष या क्षेत्रातीलनोकरीकडेवेधल्याजातआहे. एखादी युवतीउच्चविद्याविभु ाीतअसली व तिलानोकरीमिळालीतरकाहीआव्हानांनातिलासामोरेजावेलागते. भ टाचाराचेभूतथैमान घालीतआहे.‘मी खातो, तुम्ही खा, आपणसर्व खाऊया’ या भ टाचारमंत्राचाजापकरायचा, की या प्रवाहाविरूध्द जायचे? हाप्रश्न येतोच, जापकरणा–यांची संख्या जास्तआहे. तेव्हाआदर्शवाद्याच्यापदरीनिराशाच येण्याचीदाट ाक्यताआहे.

सातवावेतनआयोग व असंघटीतस्त्रीश्रमिक:–

सातव्यावेतनआयोगाने वाढत्यामहागाईलापायबंद घालण्यासाठीसरकारी व निमसरकारीकर्मचारी, शिक्षक, प्राध्यापक इ. वर्गासाठीत्यांच्यावेतनात योग्य ती वाढकेलीआहेत्यामुळेहावर्ग वाढत्यामहागाईशीव्यवस्थितसमायोजनकरीतआहे. परंतु खाजगी क्षेत्रात, कृ ाी क्षेत्रातमोलमजुरीकरणा–या असंघटीत स्त्री–पुरू ाांचेवेतनमात्रजवळ–जवळतेवढेचआहे. त्यामुळेअशाकुटुंबातीलस्त्रियांना घरचालविणेहेफारमोठेआव्हानआहे. अर्थव्यवस्थेतीलहीफारमोठीविसंगतीआहे. या संबंधीकेवळकायदे करून चालणारनाही याचीकाटेकोरपणे अंमलबजावणी होणेअत्यंतआवश्यक आहे. तसे न झाल्याससंघटीतहोऊनअहिंसकमार्गानेआंदोलने करून हाप्रश्नसोडविण्याचाप्रयत्नहोणेआवश्यक आहे.

स्त्रियांसाठीविविध आवश्यक योजना:—

स्त्रीहाअर्थव्यवस्थेतीलमहत्वाचा घटकआहे. एकूणश्रमपुरवठयातील ४८टक्के श्रमपुरवठाज्या घटकापासूनप्राप्तहोतोतोम्हणजेस्त्री घटकहोय. म्हणूनचस्त्रियांसाठीराज्यानेविविध योजनाआखल्याआहेत.

१. सुवर्णजयंतीग्रामस्वयंमरोजगार योजना.

२. महिला व बालविकासासाठीस्वयंसेवीसंस्थांनाअर्थसहाय्य.

३. संशोधनवि ायकअर्थसहाय्याची योजना.

४. महिलांच्याशिक्षणासाठी योजना.

५. महिलासाठीविज्ञान व तंत्रज्ञानवि ायक योजना.

६. बायोगॅसप्लॅन्टसाठी योजना.

७. कृ ीवि ायकसाधणसामग्रीविकास योजना.

८. लघुउद्योग क्षेत्रासाठीविपणन योजना.

९. ाेडयुल्डव्यापारीबॅकामार्फतमार्जीनमनी योजना.

१०. संजय गांधीनिराधार योजना.

११. व्यावसायीकप्रशिक्षणची योजना.

१२. रा ट्रीय पाळणाघरनिधी योजना.

अशाकितीतरी योजनाउपलब्ध आहेत. अनेकस्त्रियांनी यातूनस्वयंरोजगारदेणारेउद्योगसुरू केलेआहे.

नि क ाः

वरील योजनाभ्र टाचार न होताकार्यान्वितझाल्यातर २१व्या ातकातीलस्त्रियाआर्थिकआव्हानावरआपल्याकर्तृत्वानेसहजम ातकरतील व आपण ख—या अर्थाने म्हणू ाकू 'मेरादेशमहान' तसेच 'यत्र नार्यस्तुपुज्यन्ते, रमन्तेतत्रदेवता' हेसुभाि ात देखीलप्रत्यक्ष साकारेल. या ठिकाणी एक छोटासाइशारा द्यावासावाटतोकीवर्तमानसमाजाचीभ्र टाचारीप्रवृत्ती एखाद्याि हंसकक्रांतीच्याबीजांना खतपानीम्हणूनतरसिध्द होणारनाहीना? हेसत्य नाकारता येणेहीकठीणआहे. तेव्हावेळीचसावध होऊन 'एकमेकासाहय करू अवघे धरू सुपंथ' या कल्याणकारीविचाराचीकास धरणेसर्वाच्याचहिताचेठरेल.

संदर्भ:—

नागरिकासाठीकेंद्र व ाासनाच्याविकास योजना : चौधरीलॉपब्लिशर्स

संवादपत्रिका: यश्वंतरावचौव्हानमुक्तविद्यापीठ,ज्ञानगंग ोत्रीनाशिक

यशस्वीउद्योजकाचीगुरूकिल्लीस्त्री:जोशीसरोज

स्त्रीआणिमानवीहक्क, ाोध निबंध:प्रा. डॉ.सौ. मेघादेशपांडे २००८

लोकराज्य महारा ट्र ाासन २००९